

Геополітичні амбіції Росії: агресія проти України як інструмент здобуття статусу світової потуги

Олексій Іжак

Видавець

Представництво Фонду Конрада Аденауера в Україні (Київ)

Автор

Олексій Їжак, експерт Національного інституту стратегічних досліджень

Усі права захищені. Запити щодо рецензійних примірників та інші звернення стосовно цієї публікації слід надсилати видавцю. Відповідальність за погляди, висновки та рекомендації, висловлені в даній публікації, повністю покладається на автора (авторів), і їх інтерпретації не обов'язково відображають погляди чи політику Фонду Конрада Аденауера.

Публікація підготовлена в рамках проекту «Посилення аналітичних спроможностей прийняття рішень у сфері зовнішньої політики за допомогою громадянського суспільства» Центру міжнародної безпеки за підтримки Представництва Фонду Конрада Аденауера в Україні (Київ).

© 2025 Представництво Фонду Конрада Аденауера в Україні (Київ)

вул. Богомольця Академіка, 5, кв. 1, 01024 Київ, Україна

Тел.: +380444927443

<https://www.kas.de/en/web/ukraine>

© 2025 Центр міжнародної безпеки

вул. Бородіна Інженера, 5-А, 02092 Київ, Україна

Тел.: +380999833140

<https://intsecurity.org/>

Зміст

Вступ	4
Доктринальні військові амбіції РФ	5
РФ між Китаєм і США	7
Нова стратегія стримування для РФ	9
Висновки	12

Вступ

Російська Федерація дедалі виразніше перетворює гарячу війну – нині проти України, але потенційно і проти інших держав – на ключовий інструмент своєї зовнішньої політики. За допомогою цього інструменту Росія прагне увійти до кола архітекторів нового світового порядку.

Агресія проти України не є відхиленням від стратегічного мейнстріму російської зовнішньої політики. Навпаки – це засіб зміцнення міжнародної суб'єктності Росії у формі, в якій її сприймають переважна частина політичних еліт і значна частина населення.

Війна є головним, але не єдиним інструментом зовнішньої політики Росії. Російська влада діє через різноманітні двосторонні й багатосторонні формати у взаємодії з Китаєм, країнами БРІКС, розширює присутність в Африці, підтримує контакти з Латинською Америкою та Південно-Східною Азією. Зокрема, ці кроки спрямовані на розвиток економічних зв'язків поза західною економічною орбітою. Навесні 2025 року Росія активно намагалася скористатися зацікавленістю нової адміністрації США у відновленні двостороннього діалогу.

У всіх цих зовнішньополітичних діях простежується спільна логіка: невоєнні інструменти розглядаються керівництвом Росії насамперед як засіб підсилення позицій у війні, яку вона веде проти України.

Російська політика ґрунтується на геополітичних амбіціях і на уявленні про «належне» місце держави у світовому порядку – так, як воно визначається в офіційних доктринах, політичній риториці й пропаганді. Війна слугує інструментом демонстрації спроможності, рішучості та претензії на легітимність глобальних зазіхань. За її допомогою Росія прагне зайняти рівноправне місце поряд зі Сполученими Штатами і Китаєм у глобальній системі.

Залишається відкритим питання: наскільки тривалою може бути ця агресивна траєкторія? Чи здатна вона змінитися – і в яких історичних часових рамках?

Доктринальні воєнні амбіції РФ

У Концепції зовнішньої політики Російської Федерації (2023) зафіксовано прагнення сформувати нову систему міжнародних відносин на основі права на власну систему цінностей. Морська доктрина (2022) поширює стратегічну присутність Росії від Арктики до Індійського океану, наполягаючи на глобальній ролі військово-морського флоту РФ (ВМФ) як механізму проекції впливу. У виступах Путіна на Валдайських форумах і Петербурзьких міжнародних економічних форумах (ПМЕФ) останніх років РФ представлена як цивілізаційна альтернатива Заходу – свого роду окремий бастион історичної безперервності, традиційних цінностей і російської «суверенної правди».

Путін, слідом за китайською ідеологією, постійно наполягає на міжнародній повазі до цивілізаційного розмаїття. Однак РФ значно агресивніше за Китай відмовляє Заходу у визнанні його цивілізації. Концептуально РФ розглядає НАТО і ЄС як інструменти американської гегемонії та джерела нестабільності. У публічних промовах Путін називав західну модель «застарілою» і закликав до появи «нових центрів ухвалення рішень». Цю ж риторику підтримували заяви Лаврова і Міністерства закордонних справ (МЗС) РФ, роблячи особливим об'єктом атак світовий порядок, заснований на правилах. Особисто і через спікерів російської влади Путін регулярно натякає, що західна цивілізація вразлива до російської ядерної зброї.

Зазихання РФ як окремої «цивілізації» є глобальними. Вона прагне перетворити своє «цивілізаційне» самосприйняття на реальний інструмент впливу – передусім через взаємодію з країнами поза західним світом. Протоколи Кремля та МЗС РФ у 2022-2025 роках демонструють послідовний акцент на відносини з Китаєм, Індією, Африканським союзом, країнами АСЕАН.

Путін підкреслює значення БРИКС як альтернативи західним фінансовим і регуляторним системам. Сесії ПМЕФ включають панелі про дедоларизацію, альтернативні торговельні механізми та інтеграцію з африканськими й близькосхідними країнами. Економічні теми вбудовані в цивілізаційний наратив: багатополярність трактується не лише як політична, а й як фінансова, технологічна та культурна альтернатива. РФ використовує це не лише як формат співпраці, а й намагається просувати «вісь супротиву» проти «західного зла» – подібно до того, як до останнього часу це робив Іран.

Росія не шукає інтеграції в західну цивілізацію. Вона вимагає визнання в якості окремої цивілізації. Війна, дипломатія й риторика діють як узгоджені інструменти реалізації цієї мети.

Повномасштабне вторгнення Росії в Україну в 2022 році не було просто безпековим маневром чи спробою територіальної експансії. США і Європа тиснули

на російське керівництво, переконуючи не починати велику війну. РФ залишилася глухою до західної логіки, попри всі ризики. Тобто це був навмисний геополітичний крок – демонстрація кривавої, незворотної претензії РФ на статус світової потуги.

Понад три роки широкомасштабної війни призвели до семантичної еволюції в офіційній риториці – від «спеціальної військової операції» до «цивілізаційної боротьби». За визначенням британського аналітичного центру RUSI, РФ перетворила війну на платформу міжнародної комунікації, в якій воєнні дії підміняють дипломатію. У свою чергу, в дослідженнях RAND зроблено висновок, що для Росії війна стала звичайним інструментом державного управління, а не винятковою мірою, якою її досі називає російська влада – «спеціальна військова операція».

У риториці російської влади війна подається як захист «російської цивілізації». У промові на Валдаї 2023 року Путін описував вторгнення як необхідний крок для «захисту російського світу від занепаду Заходу». У заявах МЗС РФ протягом 2022-2025 років війна подавалася як нібито вимушена відповідь на розширення НАТО та спроба захистити російський суверенітет від західної колонізації. У публічних виступах міністр закордонних справ РФ Лавров постійно наголошував, що війна РФ проти України є частиною переформатування світового порядку, а не локалізованим конфліктом.

Війна декларує рішучість і автономію РФ попри значні втрати. Лише людські втрати на фронті у червні 2025 року сягнули мільйона осіб. Економіка РФ адаптована до війни, а не до миру: зміщено, можливо, незворотно в межах чинної владної моделі, соціально-економічні пріоритети – зброя замість добробуту.

Цю логіку російської конфронтації підтверджують досі невдалі спроби США виступити миротворцем. Попри отримання навесні 2025 року привабливої для російської влади пропозиції припинення вогню від Дональда Трампа – яка могла б дозволити РФ закріпити досягнуті територіальні здобутки в Україні й зробити крок до зняття санкцій – Путін свідомо обрав продовження війни. Його мотивом, очевидно, стало очікування ще сприятливіших умов завдяки новому російському наступу. Про це свідчать численні заяви Путіна й спікерів російської влади, в яких ідеться про начебто стратегічну перевагу РФ і уявну можливість не лише «дотиснути», а й «знищити» Україну. Це повторює логіку підготовки російського широкомасштабного нападу у 2021 році – всупереч західному тиску й без реалістичного плану швидкої перемоги, лише з вірою у здатність формувати реальність через пропаганду та інформаційні операції. І тоді, і тепер – вибір Росії на користь війни був не реакцією на загрозу, а свідомо обраним інструментом політики.

Війною проти України РФ мобілізує внутрішню легітимність своєї політики, формує зовнішній контекст ухвалення глобальних рішень. Війна РФ руйнує західну цивілізацію, яка після Другої світової війни у прагненні довічного миру створила порядок, заснований на універсальних правилах, які замінили собою право сили.

РФ між Китаєм і США

Позиціонування РФ щодо Китаю та США відображає її прагнення піднятися вище в глобальній ієрархії.

У численних зустрічах і комунікаціях із Сі Цзіньпіном Путін підкреслював принципи «мультиполярності» та «поваги до суверенітету». Проте РФ і Китай уникають мови союзнництва, натомість просувають те, що можна назвати координацією в глобальному управлінні. Існує ідеологічна спорідненість між російським і китайським наративами щодо світового устрою. Сі Цзіньпін неодноразово проголошував: «Схід піднімається, Захід занепадає» – формулу, яка лежить в основі його бачення світу як цивілізаційно плюралістичного. Путін охоче сприйняв цю тезу й наклав її на власну конфронтацію зі США та Європою. Він, а ще більше – ідеологізовані спікери російської влади – визначають історичну місію РФ як захист світу від начебто морального розпаду Заходу. Російська зовнішньополітична риторика постійно зображує США як імперію, що деградує й не здатна визнати мультиполярність.

На тлі ідеологічної конвергенції з Китаєм РФ дедалі більше дистанціюється від Європи та США. У Концепції зовнішньої політики РФ Сполучені Штати визначаються не просто як геополітичний суперник, а як головне джерело глобальної нестабільності через нав'язування ліберального універсалізму. Кремль описує просування демократії під проводом США як прикриття для інтервенцій і механізм ерозії інших цивілізацій.

Зі свого боку, національні стратегічні документи США останніх років, зокрема Стратегія національної безпеки 2022 року, позначають РФ як військову загрозу й авторитарну державу, яка прагне зруйнувати міжнародний порядок, заснований на правилах. Стратегія національної безпеки США поточного терміну Дональда Трампа ще не сформована в окремому документі, і з огляду на нинішні політичні зміни важливим є те, якими будуть формулювання щодо РФ. США все ще декларують підтримку демократичних цінностей і протидію автократіям, що намагаються змінювати кордони силою. Наразі ідеологічна дихотомія між США і РФ зберігається і, ймовірно, буде підтверджена в майбутній «Доктрині Трампа», якщо вона буде оформлена.

Попри ціннісне розходження, сприйняття США з боку РФ є вибірково гнучким. Як свідчать комунікації Путіна з Дональдом Трампом і консультації високого рівня у 2025 році, російська влада демонструє відкритість до діалогу – але лише настільки, наскільки США пропонують умови, що підривають американські цінності та віддаляють Сполучені Штати від Європи. У заявах МЗС РФ та контрольованих Путіним медіа позитивні згадки про позицію Трампа з'являлися лише тоді, коли її можна було інтерпретувати як сумніви щодо західних цінностей і базових західних інституцій.

Цей патерн демонструє сталість російської логіки: антагонізм РФ до США опосередковується ступенем єдності США з Європою. Якщо Вашингтон демонструє готовність дистанціюватися від європейських союзників і послаблює ліберальну ідеологічну позицію, Кремль сприймає це як можливість зближення. Відтак, можливість партнерства зі США трактується в Росії не як визнання американської сили, а як відкидання засад і союзів, що її підтримують.

У період з березня по травень 2025 року відбулося багато прямих і опосередкованих контактів, під час яких Дональд Трамп висував пропозиції, що, на його думку, могли бути привабливими для Росії. Стратегічною метою, як можна судити з американських коментарів, було «відірвати» РФ від Китаю. Як видно з російських заяв, РФ заздалегідь готувалася до такої стратегічної пропозиції. Путін у цей час вибірково посилював наративи діалогу зі США, створював ілюзію множинності опцій зближення, яка приховувала порожнечу намірів. Не було ознак, що РФ хоча б риторично віддалялася від Китаю. Адже у ті ж весняні місяці 2025 року комунікації між Путіним і Сі Цзіньпіном були не менш активними, й апогеем цього став багатоденний візит китайського лідера до РФ у травні.

Не виключено, що спробам Трампа «відірвати» РФ від Китаю протистояли скоординовані зусилля Китаю і Росії «відірвати» США від Європи. І те, й інше виявилось невдалим.

Проте з точки зору російської політики відбувався важливий процес, який, можливо, є найбільшим результатом американського маневру. Путін розділив еліти на групи: для переговорів з Україною про завершення війни і для переговорів зі США щодо нормалізації двосторонніх відносин. Та частина еліт, яка комунікувала зі США, можливо, щиро була готова відкинути війну як головний інструмент російської політики. Водночас російські переговорники з Україною намагалися тиснути, проголошуючи готовність РФ воювати вічно.

З високою ймовірністю, підбір російських комунікаторів для контактів зі США був обманним маневром російської влади з метою уникнення нових санкцій і створення умов для нового воєнного наступу. Але для цього була використана статусна частина російських еліт, яка має особисту комунікацію з Путіним. Ця частина еліт напевно не вважає себе «клоунами», яких призначили відволікати США, поки РФ намагається перемогти Україну у війні. Зближувачий маневр Дональда Трампа продемонстрував, що в РФ існує елітарний потенціал припинення війни, проте наразі він недостатній навіть для безумовного припинення бойових дій.

РФ не інтегрується повністю з Китаєм і уникає прямого зіткнення зі США – натомість маневрує між ними, знижуючи ймовірність досягнення американсько-китайського консенсусу. РФ не обирає остаточної сторони, хоча її спорідненість із Китаєм очевидно більша, ніж зі США. Натомість вона активно експлуатує суперництво між США і Китаєм, зокрема у питанні російсько-української війни, задля розширення свого простору маневру, посилення впливу та ослаблення єдності Заходу.

Нова стратегія стримування для РФ

Питання про те, чи може змінитися зовнішня політика Росії – зокрема її залежність від війни як ключового інструменту – пов'язане з взаємопов'язаними чинниками різної природи: устроєм політичного режиму, станом економіки, геополітичним контекстом і, у широкому розумінні, ситуацією на полі бою.

Орієнтація на війну як основну форму зовнішньої дії невіддільна від персоналістської архітектури путінізму. Конфронтація із зовнішнім світом слугує не лише інструментом зовнішньої політики, а й засобом внутрішньої консолідації: війна цементує лояльність еліт, пригнічує опозицію, легітимізує авторитарне управління. Відтак доти, доки Путін залишається при владі й доки російські еліти бачать у ньому або в особі з подібним баченням свого лідера – роль війни у зовнішній політиці навряд чи зменшиться.

Воєнна економіка посилює російську інерцію. РФ перебудувала свою промисловість і бюджетну політику на режим постійної мобілізації. Це створює нові залежності: оборонне виробництво, регіональні бюджети, силові структури – всі вони потребують збереження напруги або конфлікту для власної життєздатності. У РФ сформовані розгалужені соціальні шари бенефіціарів війни. Вони не становлять більшість, але впливають на суспільні настрої. Відмова від війни вимагала б не лише зміни зовнішнього курсу, а й демонтажу цілих секторів внутрішньої системи. Таку суспільно-економічну конструкцію неминуче чекає занепад – і, ймовірно, досить швидкий, як це відбувалося з іншими агресивними авторитарними режимами. Але поки система має ресурси – значну людську масу з низькими доходами та все ще високі надходження від експорту сировини – вона має тенденцію рухатись інерційно, без зміни траєкторії.

Вибір війни як інструменту комунікації із зовнішнім світом у Росії вписаний у геополітичний контекст. Російська ідеологія стверджує, що за присутності США в Європі, існування НАТО і ЄС, Росія позбавлена необхідного «життєвого простору» (хоча пропаганда уникає прямих згадок про Lebensraum). РФ відкидає західний порядок як екзистенційно загрозливий. У таких умовах війна трактується як засіб збереження суб'єктності. Ідеологія надає мілітаризму нормативного характеру. Образ РФ як «осадженого цивілізаційного полюса», «захисника традиційних цінностей» і «спадкоємця історичної справедливості» – раціоналізує війну в очах росіян. Для більшості еліт і населення агресивна війна не є агресією, а геополітичною необхідністю – навіть долею. У цій рамці війна – не виняток, а форма самовираження нації.

Слабким місцем цієї конструкції є залежність від результату. «Перемога» – це обов'язковий для росіян атрибут війни, вбудований у національне самосприйняття. Спікери російської влади стверджують, що РФ може воювати вічно. Але навіть якщо так, РФ не може вічно програвати. Результати у війні проти

України мають бути вагомими в осяжній перспективі. Інакше війна може зруйнувати всю внутрішню конструкцію влади. У цьому полягає новий сенс стримування РФ: війна не повинна приносити їй жодних результатів – жодна з її цілей, ні військова, ні політична, не має бути досягнута.

Доказом того, що РФ сприймає війну виключно як переможну, є, наприклад, її повна неготовність воювати за режим Башара Асада в Сирії, коли він опинився на межі падіння восени 2025 року. Так само РФ не виявила ознак готовності захищати режим аятол в Ірані влітку 2025-го. Це різко контрастує з російським втручанням у Сирію у 2015 році, коли формувалася коаліція на підтримку Асада – з Іраном і Туреччиною, за мовчазної згоди Ізраїлю.

Нині РФ веде лише одну гарячу війну – проти України, гібридну – проти Європи, і погрожує провокаціями щодо країн Балтії. В усіх цих випадках вона розраховує на результат – на відміну від Сирії чи Ірану. Позбавлення РФ віри в результат у війні проти України та Європи з високою ймовірністю зупинить і саму війну. Це може забезпечити як ситуація на полі бою, так і баланс сил навколо України та інших країн, що сприймаються РФ як потенційні жертви нової – гарячої або гібридної – агресії.

Наступні чинники можуть окремо або в сукупності змусити РФ відмовитись від війни як головного інструменту зовнішньої політики:

► **Політична криза в РФ і трансформація еліт (ймовірність – низька або середня, потенціал впливу – дуже високий)**

Зовнішня політика РФ тісно пов'язана з персоналістською природою путінського режиму. Стратегічна культура, система ухвалення рішень і звичка до воєнних опцій формуються зверху. Зміна складу еліт – особливо зі зміною лідера – могла б відкрити простір для перегляду цієї парадигми. Відсутність інституцій спадкоємності й сила вертикалей лояльності роблять це малоімовірним без масштабної кризи: економічного обвалу, воєнної поразки або внутрішнього конфлікту. Але якщо така трансформація станеться – вона здатна швидко змінити зовнішній курс.

► **Економіко-суспільне виснаження (ймовірність – середня або висока; потенціал впливу – високий, але не вирішальний)**

Економіка РФ демонструє стійкість, але не довгострокову життєздатність. Демографічні втрати, витіснення робочої сили на фронт, технологічна деградація та сировинна залежність поступово створюють напругу. У критичний момент економічна логіка може взяти гору – особливо серед технократичних або регіональних еліт. Але без політичного розбалансування економічна криза не стане самостійним фактором зміни курсу.

► **Скоординований зовнішній тиск (ймовірність – низька; потенціал впливу – високий)**

Американські, європейські та китайські впливи можуть бути вирішальними, але лише за умови синхронізації. США здатні ізолювати та карати агресивні російські еліти, Європа й Китай – обмежити доступ РФ до ринків і капіталу. Особливо потужним може бути тиск з боку Китаю, якщо Росія почне загрожувати його стратегічним інтересам. Але наразі політика США, ЄС і Китаю щодо російської війни не скоординована. Її узгодження потребує ширшого балансу – насамперед у сфері економіки. Водночас досягнення цього балансу в осяжній перспективі виглядає реальним.

► **Провал російського наступу 2025 року (ймовірність – висока; потенціал впливу – високий, як каталізатор)**

Легітимність російського режиму тримається щонайменше на відчутті прогресу. Якщо літня кампанія не принесе результатів або завершиться поразкою – віра у війну як інструмент може зникати навіть серед лояльних еліт. Поразка не гарантує миттєвого завершення війни, але змінює внутрішні розрахунки, що її живлять.

Глибока політична криза з трансформацією еліт – найпотужніший фактор можливої відмови РФ від війни, але він потребує поєднання з іншими. Скоординований зовнішній тиск – сильний, але лише якщо буде реалізований. Економічне виснаження – повільний, накопичувальний чинник, що може запустити політичну кризу. Воєнна поразка – не лише потенційне припинення бойових дій, а й каталізатор стратегічних змін.

Жоден із цих факторів окремо не гарантує відмови РФ від війни як інструменту геополітичного позиціювання. Але їхня комбінація здатна зламати нинішню стратегічну логіку. Коли це станеться, Україна, Європа й світ мають бути готовими до швидких змін російської політики – включно з можливою новою спробою опертись на війну. Цей момент може настати швидко – за умови послідовного стримування РФ шляхом позбавлення її перемог і нанесення поразок.

Росія не зможе вести програшну війну – не те що вічно, а й просто скільки-небудь довго.

Висновки

Російський режим живе війною. Він готовий довічно вести переможну війну, але не витримає скільки-небудь тривалої програвшої війни, в якій поразка йде за поразкою. Режим Путіна підтримують російські бенефіціари війни, які отримують значні зиски від захоплення територій, людей, економічних активів і політичного простору. Їх небагато, але саме вони визначають порядок денний російської політики – і не мають іншого вибору, окрім як продовжувати війну. Суспільно-політичний сенс війни для Росії – це зовнішнє розширення «кормової бази» прихильників режиму Путіна на тлі скорочення їхньої внутрішньої «кормової бази».

Позбавлення РФ військових перемог і завдання їй поразок протягом відносно короткого періоду, який в історичному вимірі є миттєвістю, позбавляє війну сенсу для самої РФ. Це змусить її або оновити, або навіть змінити політичний режим, який наразі зрісся з війною і невіддільний від неї. Новий режим може виявитися не кращим за нинішній за рівнем розвитку, однак він, найімовірніше, матиме «алергію» на війну – і ця алергія триватиме набагато довше, ніж період, потрібний для завдання РФ безперервних поразок.

Це – оновлене застосування теорії стримування Джорджа Кеннана: російська автократія, позбавлена воєнних перемог, виснажується прискореними темпами і зрештою змушена змінювати політику.

Сьогодні, коли режим Путіна невіддільний від війни, яку веде РФ проти України, а війна – від російського просування на фронті, достатньо обмеженого у часі, але стабільного воєнного успіху Сил оборони України, щоби російська влада не витримала напруження і обрала шлях до тривалого миру. Інших інструментів миру, окрім військової поразки РФ, не існує. Адже доти, доки РФ матиме на фронті ситуацію, яку вона може інтерпретувати як експансію, режим Путіна відкидатиме будь-які варіанти політики, що виключають війну.

Військова поразка РФ не обов'язково означає її розпад, але обов'язково означає відмову від війни як форми суспільно-політичної й економічної організації російського життя. Це означатиме втрату шансів на територіальну експансію на десятиліття. У такому разі, захоплені території, населення та економічні активи стануть для РФ непідйомним тягарем, а сама Росія – непідйомним тягарем для спонсора її агресивної політики, яким є Китай.

Альтернатива військовій поразці РФ – це новий імпульс життєздатності режиму Путіна, невіддільного від агресивної експансії, і продовження «переможної війни» через напади на вразливі країни, які не зможуть розраховувати на підтримку Європи і США, деморалізованих у разі поразки України. Натомість Китай може бути натхненний російськими перемогами – хоч і не настільки, щоби допустити напад

РФ на сферу китайських інтересів, як-от Центральна Азія. У такому разі найбільш вразливими до російського наступу стануть саме європейські країни, які одночасно в якості союзників США є об'єктами китайського тиску.

Спроба Сполучених Штатів «відірвати» РФ від Китаю була використана режимом Путіна для залучення КНР до традиційної російської політики роз'єднання США і Європи. Американський маневр у бік РФ дав мінімальний результат – виявлення частини російських еліт, які, маючи ту саму якість, що й решта, не вважають війну головним інструментом політики. Цієї частини еліт недостатньо навіть для безумовного припинення бойових дій.

Росія – агресивний авангард Китаю. Вона визнає китайське лідерство, однак розраховує переграти Китай у витривалості режимів. РФ набагато агресивніша в зовнішній політиці, ніж Пекін. Ідеологічно Кремль копіює китайську мову «мультиполярності», але просуває її силовими засобами. Росія – не цивілізація. Це джерело світової, потенційно ядерної дестабілізації. Кремль цілком може розраховувати на те, що його політика сприятиме прямому воєнному зіткненню США і Китаю. Це, у російському баченні, могло б відкрити геополітичне «вікно» й повернути надію на майбутнє.

Україна, стримуючи Росію від подальшої агресії в Європі, одночасно утримує Китай від геополітичного авантюризму.